

REPUBLIKA
SLOVENIJA
VRHOVNO
SODIŠČE

Sodba in sklep VIII Ips 242/2009

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Delovno-socialni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSR:2010:VIII.IPS.242.2009

Evidenčna številka: VS3004268

Datum odločbe: 06.04.2010

Pravilna številka II.stopnje: VDSS Pdp 1228/2008

Senat:

Področje: DELOVNO PRAVO

Institut: izredna odpoved pogodbe o zaposlitvi - rok za odpoved - podaja odpovedi

Zveza: ZDR člen 110, 110/2

Jedro

Katero dejanje delodajalca se šteje za "podajo" odpovedi pogodbe o zaposlitvi, v ZDR ni opredeljeno. Pri odgovoru na to vprašanje je potrebno izhajati iz narave roka za odpoved, ki je glede na ustaljeno sodno prakso Vrhovnega sodišča prekluziven, kar pomeni, da po njegovem poteku preneha pravica delodajalca, da delavcu odpove pogodbo o zaposlitvi (oziroma mu poda odpoved). Ob upoštevanju takšne narave roka za podajo odpovedi zato ni dovolj, da delodajalec najkasneje zadnji dan izteka roka samo sestavi besedilo odpovedi pogodbe o zaposlitvi, temveč mora biti znotraj prekluzivnega roka iz njegovih dejanj razvidna tudi resna namera, da naj sestavljena odpoved učinkuje.

Primerov, ko bi bilo mogoče delodajalčevo ravnanje opredeliti kot resno namero o tem, da naj sestavljena odpoved učinkuje, ni mogoče zaobseči s taksativnim naštevanjem, temveč je to vprašanje stvar pravne presoje ob upoštevanju konkretnih okoliščin vsakokratne obravnavane odpovedi.

Izrek

Reviziji se ugodi, sodbi sodišč druge in prve stopnje se delno spremenita tako, da se ugodi tožbenemu zahtevku v delu I/1. točke izreka, ki se glasi:

"Ugotovi se, da je izredna odpoved pogodbe o zaposlitvi z dne 19. 3. 2004 nezakonita."

Glede preostalega dela izpodbijane odločitve, vključno z odločitvijo o stroških postopka, se sodbi sodišč druge in prve stopnje razveljavita in se zadeva vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

Odločitev o stroških revizijskega postopka se pridrži za končno odločbo.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je zavrnilo tožbeni zahtevek, da je izredna odpoved pogodbe o zaposlitvi z dne 19. 3. 2004 nezakonita, ter reintegracijski in reparacijski zahtevek. Na podlagi izvedenega dokaznega postopka je ugotovilo, da je tožnica (čistilka) samovoljno opuščala prihajanje na delovišče na Carino v Škofji Loki in v ZD Medvode. Presodilo je, da ji je tožena stranka na podlagi 2. alineje prvega odstavka 111. člena Zakona o delovnih razmerjih (ZDR - Ur. l. RS, št. 42/2002) zato utemeljeno odpovedala pogodbo o zaposlitvi. Tožena stranka se je z razlogom, ki utemeljuje izredno odpoved, seznanila 4. 3. 2004. Odpoved je podala dne 19. 3. 2004, kar je znotraj zahtevanega 15-dnevnega roka. Za presojo pravočasnosti odpovedi ni odločilno, da naj bi bila poslana po pošti šele 22. 3. 2004, temveč je pomemben datum, ko je tožena stranka sprejela odločitev.

2. Sodišče druge stopnje se je strinjalo z dejanskimi razlogi in pravno presojo sodišča prve stopnje, zato je pritožbo tožnice zavrnilo in potrdilo izpodbijano sodbo.

3. Zoper pravnomočno sodbo sodišča druge stopnje je tožnica vložila revizijo zaradi bistvenih kršitev določb pravnega postopka in zmotne uporabe materialnega prava. Navaja, da je tožena stranka zamudila subjektivni rok za podajo odpovedi, ker je od dneva zagovora do dneva oddaje odpovedi na pošto minilo več kot 15 dni. Nižji sodišči nista obrazložili, kaj pomeni podaja odpovedi in kdaj je do nje prišlo. O podaji odpovedi lahko govorimo šele takrat, ko je tožena stranka odpoved oddala na pošto in ta torej ni bila več v njenih rokah. Tudi po Obligacijskem zakoniku (OZ – Ur. l. RS, št. 83/2001 in nadaljnji) učinkujejo enostranska ravnanja upoštevajoč prejemno teorijo. Tudi če bi veljala oddajna teorija, zgolj datum na izredni odpovedi nima pravne teže. Nepravilno je stališče sodišča, da se je tožena stranka seznanila z vsemi okoliščinami šele 4. 3. 2004. Mesece in mesece pred spornim obdobjem je bila situacija povsem enaka. Tožnica je delala le določeno število ur na določenem delovnem mestu, kar je tožena stranka vedela, saj ji je obračunala plačo le za dejansko delo. Odpoved bi morala podati najkasneje v 15 dneh od zadnje domnevne kršitve, t. j. v 15 dneh od 11. 2. 2004. Predlaga, da Vrhovno sodišče reviziji ugodi in izpodbijano sodbo spremeni tako, da tožbenemu zahtevku ugodi, oziroma podredno, da izpodbijano sodbo razveljavi in vrne zadevo v odločanje.

4. Revizija je bila v skladu z 375. členom Zakona o pravdnem postopku (ZPP – Ur. l. RS, št. 26/1999 in nadaljnji) vročena toženi stranki, ki je nanjo odgovorila in predlagala, da se revizijo kot neutemeljeno zavrne.

5. Revizija je utemeljena.

6. Revizija je izredno, nesuspendivno, devolutivno, dvostransko in samostojno pravno sredstvo proti pravnomočnim odločbam sodišč druge stopnje. Revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu, v katerem se izpodbija z revizijo, in v mejah razlogov, ki so v njej navedeni. Po uradni dolžnosti pazi le na pravilno uporabo materialnega prava (371. člen ZPP).

7. Bistvene kršitve določb pravnega postopka revizija uveljavlja le pavšalno, saj ne navede, katere kršitve iz prvega ali iz drugega odstavka 339. člena ZPP uveljavlja, niti ne obrazloži vsebine kršitev, ki naj bi bile po njeni oceni podane. V tem obsegu Vrhovno sodišče izpodbijane sodbe zato ni moglo in ni smelo preizkusiti.

8. Revizijsko sodišče drugostopenjske sodbe ni preizkusilo tudi v delu, ki se nanaša na ugotovitev o utemeljenosti očitka storitve hujše kršitve obveznosti iz delovnega razmerja, saj tega dela odločitve revizija ne izpodbija.

9. Vsebina revizije se v celoti nanaša na očitek, da je tožena stranka zamudila rok za podajo izredne odpovedi. Na podlagi drugega odstavka 110. člena ZDR mora pogodbeni stranka podati izredno odpoved pogodbe o zaposlitvi najkasneje v 15 dneh od seznanitve z razlogi, ki utemeljujejo izredno odpoved (subjektivni rok), in najkasneje v šestih mesecih od nastanka razloga (objektivni rok). Sodišče prve stopnje je presodilo, da se je tožena stranka seznanila z vsemi dejstvi in okoliščinami, ki utemeljujejo izredno odpoved pogodbe o zaposlitvi, na razgovoru s tožnico dne 4. 3. 2004. Na tem razgovoru je ugotovila dejansko stanje glede bolniških odsotnosti tožnice in njene razloge, zakaj na delo na odrejeni delovišči ni prihajala. Sodišče druge stopnje se je strinjalo, da se je tožena stranka z razlogi, ki utemeljujejo izredno odpoved, seznanila dne 4. 3. 2004. Revizijski očitek, da se tožena stranka z vsemi okoliščinami ni seznanila šele 4. 3. 2004, je neutemeljen. Vrhovno sodišče je namreč že v večjem številu svojih odločb (1) zavzelo stališče, da ugotovitev o tem, kdaj se je delodajalec seznanil z razlogi, ki utemeljujejo izredno odpoved, predstavlja ugotovitev dejanske narave, ki je v reviziji ni mogoče izpodbijati (tretji odstavek 370. člena ZPP).

10. Ob upoštevanju drugega odstavka 110. člena ZDR je bila tožena stranka dolžna podati izredno odpoved pogodbe o zaposlitvi tožnici najkasneje v 15 dneh od 4. 3. 2004, t. j. najkasneje dne 19. 3. 2004. Sodišče druge stopnje je ugotovilo, da je tožena stranka podala odpoved pravočasno (19. 3. 2004). V zvezi s tem je ocenilo, da datum oddaje odpovedi na pošto (22. 3. 2004) za presojo pravočasnosti obravnavane odpovedi ni pomemben. Takšno stališče revizija utemeljeno izpodbija. V dosedanji sodni praksi se je Vrhovno sodišče z vprašanjem pravočasnosti odpovedi sicer že ukvarjalo, vendar predvsem z vidika konkretnih okoliščin vsakokratnega primera (2), medtem ko širšega materialnopravnega stališča o tem, kaj pomeni podati odpoved pogodbe o zaposlitvi v zakonskem prekluzivnem roku za odpoved, še ni zavzelo. Katero dejanje delodajalca se šteje za "podajo" odpovedi pogodbe o zaposlitvi, v ZDR ni opredeljeno. Pri odgovoru na to vprašanje je potrebno izhajati iz narave roka za odpoved, ki je glede na ustaljeno sodno prakso Vrhovnega sodišča prekluziven (3), kar pomeni, da po njegovem poteku preneha pravica delodajalca, da delavcu odpove pogodbo o zaposlitvi (oziroma mu poda odpoved). Ob upoštevanju takšne narave roka za podajo odpovedi zato ni dovolj, da delodajalec najkasneje zadnji dan izteka roka samo sestavi besedilo odpovedi pogodbe o zaposlitvi, temveč mora biti znotraj prekluzivnega roka iz njegovih dejanj razvidna tudi resna namera, da naj sestavljena odpoved učinkuje. S sprejemom nasprotnega stališča, t. j. da za podajo odpovedi in s tem za spoštovanje roka iz drugega odstavka 110. člena ZDR zadošča že, da delodajalec zadnji dan roka za odpoved le-to samo sestavi, bi namreč dopustili, da bi bilo v delodajalčevi prosti presoji, kdaj (in če sploh) bo sprejel nadaljnjo odločitev o tem, da naj sestavljena odpoved nasproti delavcu tudi dejansko učinkuje in s tem namenom izvršil dejanje, katerega cilj bo nastop učinkovanja sestavljene odpovedi. Takšno stališče bi bilo v neskladju z ZDR, saj bi pomenilo, da uveljavitev delodajalčeve pravice do odpovedi pogodbe o zaposlitvi s časovnega vidika ne bi bila vezana na predpisani prekluzivni rok, temveč bi bila prepuščena volji delodajalca. S tem pa bi bila tudi izničena vloga, ki jo ima rok iz drugega odstavka 110. člena ZDR nasproti delavcu, katerega ščiti pred pravno negotovostjo glede njegovega delovnopravnega statusa (4), torej ali je delodajalec, ki je sprožil zoper njega postopek odpovedi, ugotovil obstoj utemeljenega odpovednega razloga in drugih pogojev za odpoved, in ali mu bo zato pogodbo o zaposlitvi odpovedal ali ne.

11. Odpoved pogodbe o zaposlitvi začne učinkovati šele z vročitvijo delavcu (5), zato je mogoče kot dejanje delodajalca, ki je bilo storjeno najkasneje zadnji dan izteka roka za odpoved in izraža njegovo

resno namero, da naj sestavljena odpoved tudi dejansko učinkuje, šteti na primer (priporočeno) oddajo odpovedi na pošto, vročitev odpovedi delavcu v prostorih delodajalca (v tem okviru bi zadoščalo tudi, če bi delodajalec dokazal, da je bil poskus vročitve v prostorih delodajalca neuspešen), in drugo. Primerov, ko bi bilo mogoče delodajalčevo ravnanje opredeliti kot resno namero o tem, da naj sestavljena odpoved učinkuje, ni mogoče zaobseči s taksativnim naštevanjem, temveč je to vprašanje stvar pravne presoje ob upoštevanju konkretnih okoliščin vsakokratne obravnavane odpovedi.

12. V obravnavani zadevi bi tožena stranka morala izredno odpoved pogodbe o zaposlitvi podati najkasneje dne 19. 3. 2004. Iz dejanskih ugotovitev nižjih sodišč glede podaje odpovedi, na katere je Vrhovno sodišče vezano (tretji odstavek 370. člena ZDR), izhaja, da je tožena stranka odločitev o izredni odpovedi sprejela dne 19. 3. 2004 (in ta datum tudi zapisala na sami odpovedi), ter odpoved odposlala po pošti dne 22. 3. 2004. Ker ob upoštevanju obrazložitve v 10. in 11. točki te odločbe tožena stranka ni dokazala obstoja dejanja, ki bi bilo opravljeno v prekluzivnem roku za odpoved, in iz katerega bi bila razvidna resna namera o tem, da naj sestavljena odpoved nasproti tožnici tudi dejansko učinkuje, je odpoved nezakonita. Vrhovno sodišče je zato na podlagi prvega odstavka 380. člena ZPP reviziji ugodilo in sodbi nižjih sodišč delno spremenilo tako, da je ugodilo tožbenemu zahtevku za ugotovitev nezakonitosti izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi z dne 19. 3. 2004.

13. Glede preostalega dela izpodbijane odločitve je Vrhovno sodišče na podlagi drugega odstavka 380. člena ZPP sodbi nižjih sodišč razveljavilo in vrnilo zadevo v novo sojenje sodišču prve stopnje, ki naj na podlagi izvedenega dokaznega postopka odloči o uveljavljanem reintegracijskem in reparacijskem zahtevku.

14. Odločitev o stroških revizijskega postopka se pridrži za končno odločbo (tretji odstavek 165. člena ZPP).

Op. št. (1): Prim. sodba Vrhovnega sodišča RS VIII Ips 114/2009 z dne 23. 6. 2009.

Op. št. (2): Npr. v sodbi VIII Ips 436/2008 z dne 3. 12. 2008 je štelu kot pomembno za presojo pravočasnosti odpovedi to, kdaj jo je delodajalec podal (sprejel); v sodbi VIII Ips 88/2007 z dne 12. 2. 2008 je obrazložilo, da je bila odpoved podana, ko jo je tožena stranka zaradi bolniške odsotnosti tožnice v pravilni obliki, naslovljeno na naslov tožničinega bivališča (priporočena pošiljka z vročilnico) oddala na pošto.

Op. št. (3): Prim. VIII Ips 33/2006 z dne 11. 4. 2006.

Op. št. (4): V odločbi Up-3871/07-26, U-I-80/09-26 z dne 1. 10. 2009 je Ustavno sodišče RS ugotovilo, da je Zakon o kazenskem postopku (ZKP – Ur. l. RS, št. 63/1994 in nadaljnji) v neskladju z Ustavo, ker ne določa časovnega trenutka nastopa pravnomočnosti sodbe (institut pravnomočnosti je presojalo v povezavi z vprašanjem zastaranja kazenskega pregona oziroma izvršitve kazenske sankcije). Način izvršitve svoje odločbe v času do odprave ugotovljene protiustavnosti je omejilo na primere, ko sodišče o pritožbi odloči na seji senata, pri čemer je Ustavno sodišče v izreku določilo, da v teh primerih pravnomočnost sodbe nastopi z dnem, ko sodišče odločitev o pritožbi odpravi pritožniku (in torej ne že z dnem odločitve na seji senata). Odločitev je med drugim utemeljilo s sklicevanjem na načelo pravne varnosti in obrazložilo, da bi moral ZKP jasno določiti, kdaj časovno nastopi pravnomočnost sodbe, saj na podlagi tega posameznik

lahko predvidi, kdaj je kazenski pregon zoper njega končan. Čeprav se citirana odločba Ustavnega sodišča nanaša na kazenski postopek in je Vrhovno sodišče že zavzelo stališče (sodba VIII Ips 475/2007 z dne 28. 5. 2008), da glede instituta odpovedi pogodbe o zaposlitvi ni mogoča analogija s kazenskopravnim postopkom, in čeprav so v ustavni odločbi obravnavani drugačni pravni instituti kot v obravnavanem primeru, je vodilna pravna misel ustavne odločbe, ki je povzeta v predhodnem stavku, deloma primerljiva razlogom obravnavane izpodbijane sodbe delovnega sodišča: podaja odpovedi pogodbe o zaposlitvi v ZDR ni definirana, zato je moralo Vrhovno sodišče ta pojem razlagati med drugim tudi ob upoštevanju zagotovitve načela pravnega varstva delavca.

Op. št. (5): Prim. sodba VIII Ips 436/2008 z dne 3. 12. 2008.

Datum zadnje spremembe: 26.04.2019